

Všichni zúčastnění byli jmenovitě zapsáni ve vizitačním protokolu. Učitel na vizitaci připravil seznam žáků, výkazy prospěchu a docházky, žákovské sešity, slohové práce, seznam vyučovacích předmětů s vyznačením probrané látky, seznam knih pro chudé žáky a knihu záznamů stížností a dotazů. Okresní školní dozorce předložené materiály zkontroloval, pomodlil se, promluvil krátce k přítomným a začal zkoušet žáky od nejmladších po nejstarší. Po veřejné zkoušce následovala pochvala. Šest nejlepších žáků bylo obdarováno. Záškoláci a neukáznění žáci byli pokáráni. Kontrole byli podrobeni i učitel s pomocníkem. V jejich případě se vikář zaměřil na to, jak se chovají k dětem, jak vyučují, zda se chovají mravně, jestli učí dle rozvrhu hodin a také jestli se nadále vzdělávají.

Vikářově vizitaci neunikl ani katecheta. Kontrolovala se kvalita výuky náboženství a katechetův přístup k žákům. U rodičů dětí pak okresní školní dozorce kontroloval, jestli si váží vyučování a posílají děti do školy a odvádí plat učiteli. Inspekce byla zaměřena i na školní budovu. Posuzovalo se, zda je vhodně umístěna, v jakém se nachází stavu a zda je opatřena dostatkem dřeva na otop. Farář, coby místní školní dozorce, byl prověřen, zda dozor nezanedbává, jak se chová k učiteli, zda napomáhá k jeho dalšímu vzdělávání, zda upomíná a povzbuzuje rodiče, aby nezanedbávali školní docházku svých dětí. Stranou kontroly nezůstal ani světský školdozorce, úřad a vrchnost.⁶⁰

Alois Jirásek ve škole

„Školní rok trval tenkrát až do konce července. Když se blížil jeho konec, nastávaly přípravy k veřejné zkoušce. Opakovalo se učivo, pak, to již bylo pro nás jakýmsi svátkem, psaly se předpisy, abychom ukázali, kterak jsme prospěli v krasopisu. [...] Ráno po mši brali jsme se my, školáci a školačky, všichni v nedělních šatech, z kostela pod farskou zahradou hrubě vydlážděnou cestou [...] nahoru do školy.

Obr. 22: Nejstarší rozvrh hodin zachovaný ve sbírkách Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského pochází z dvacátých let 19. století. Sepsal jej učitel František Leopold Studnička, působící v rozmezí let 1826 až 1864 na farní škole v Suchomatech u Berouna